

Page: 1

Reach: 90000

Country: SLOVENIA

Size: 822 cm2

1 / 2

Blagodejna kazen

Tekst

Ali Žerdin

Foto

Igor Mali

Charlene de Carvalho-Heineken je trinajsta najbogatejša ženska na svetu. Živi v Londonu, ima nizozemsko in britansko državljanstvo. Je večinska lastnica družbe L'Arche Green, ta pa je večinska lastnica družbe Heineken Holding. In Heineken Holding je večinski lastnik družbe Heineken International. Ta korporacija je kupila Pivovarno Laško. In prek nje tudi Pivovarno Union in časopisno hišo Delo.

Šestdesetletna Charlene de Carvalho-Heineken sicer ne bo edina lastnica časopisne hiše Delo – če bodo seveda varuhi konkurence nakup odobrili. Tudi ni edina lastnica Heineken. V različnih delih razvejanega sistema, v središču katerega je dedinja pivovarske dinastije, so kot lastniki še finančni skladi in mali

delničarji. A Charlene de Carvalho-Heineken – tudi njen mož Michel de Carvalho sedi v nadzornem svetu ene od ključnih Heinekenovih družb – vendarle obvladuje ključne vzvode korporacije, ustanovljene leta 1864.

Mimogrede, pivovarni Heineken in Union, ki je danes lastniško povezana s Pivovarno Laško, sta bili ustanovljeni istega leta, dobrih 150 let nazaj. Obe pivovarni sta bili sprva družinski biznis. Union so ustanovili dediči Johanna Koslerja. Med njimi je bil tudi Peter Kozler, pravnik in kartograf, znan po prvem zemljevidu slovenskih dežel. Kozler je meje slovenstva širokopotezno postavil v Kvarner, Istro, zaledje Trsta in Celovca ... Vsak goreč slovenski nacionalist ima ta zemljevid obešen v dnevni sobi. In sodobna zgodba o slovenskih pivovarnah je neločljivo povezana s pridevnikom »nacionalni«.

Zakaj so dediči Gerarda Adriaana Heineken, ustanovitelja amsterdamske pivovarne, danes med prvimi tremi svetovnimi pivovarji, dediči Franza Geyerja, ustanovitelja Pivovar-

Page: 1

Reach: 90000

Country: SLOVENIA

Size: 822 cm2

2 / 2

ne Laško, in Petra Kozlerja pa niso? No, v slabih dveh stoletjih se pripeti marsikaj. Preveč, da bi to lahko strnili v kratek zapis. Le nekaj poudarkov: stari Heineken je imel nekaj zanimivih idej. Postavil je prvi laboratorij, ki je preverjal kakovost izdelka. Za nalogo je najel kar učenca Louisa Pasteurja, utemeljitelja mikrobiologije. Srečanje vrhunske znanosti in posla je imelo dolgoročne učinke.

A tudi Laščanov in Šiškarjev ne smemo podcenjevati. Tehnološko sta obe veliki slovenski pivovarni v svetovni špici. Tone Turnšek in Mitja Lavrič, nekdanja direktorja Laškega in Uniona, sta tekmovala, čigava pivovarna bo tehnološko bolj napredna.

Bistvena razlika med Heinekenom in domačo industrijo predstavlja institucionalno okolje. Tako nizozemski kot slovenski gospodarstveniki iščejo meje dovoljenega. Nizozemci so se ob koncu devetdesetih let lotili strogo zaupnega projekta, pri katerem so med skrivnim sestankovanjem s konkurenco mimo tržnih mehanizmov dooločali cene izdelkov in s tem kratkoročno povečali dobiček. A evropski varuhi konkurence so jih ujeli. Kazen je bila za Heineken fenomenalno visoka. Po nekajletni preiskavi so morali plačati skoraj 220 milijonov evrov. Številka je skoraj enaka kupnini, ki jo bo Heineken odštel za celotno Skupino Laško.

A na dolgi rok je evropska komisija Heinekenu vendarle pomagala, saj ga je vrnila v tirnico poštene konkurence. Kazen je bila blagodejna.

Slovensko institucionalno okolje ob koncu devetdesetih in na začetku prejšnjega desetletja tega ni zmoglo. Ko se je začela »pivovarska

vojna«, bitka za nadzor trga pijač med Unionom in Laškim, slovensko institucionalno okolje ni reagiralo. Ni reagiralo, ko se je z delnicami mešetarilo pod mizo, ni reagiralo, ko so bile delnice »skrite« na parkiriščih, ni reagiralo, ko je konkurenca na trgu pijač skoraj ugasnila. Institucionalno okolje je celo spodbujalo postopke, ki so škodovali pošteni tekmi. Ko je belgijska pivovarska korporacija Interbrew

sporočila, da bi kupila Union, je 57 poslancev podpisalo peticijo, s katero je pozivalo paradržavne sklade, naj delnice ne glede na ponujeno ceno prodajo Laščanom, ne pa Belgijcem.

Peticijo, katere pobudnik je bil poslanec Franc Kangler, so podpisali praktično vsi poslanci, živeči vzhodno od Trojan.

Institucionalno okolje pa v imenu nacionalnega interesa ni mižalo zgolj ob nepreglednem mešetarjenju z delnicami, temveč je omogočilo tudi naslednjo epizodo – nepregleden poskus menedžerskega prevzema Skupine Laško, ki se je zlomil ob izbruhu svetovne finančne krize.

Kozlerjev zemljevid je bil odlično izhodišče za širjenje pivovarskih trgov. Pivovarski poslovni zemljevid je bil v nekem trenutku skoraj tako velik kot zemljevid SFRJ. Veljalo je, da je povečevanje pivovarskega zemljevida v nacionalnem interesu. In tu je jedro nesporazuma. V nacionalnem interesu je namreč brezhibno delovanje regulacijskih institucij, ki zagotavljajo pošteno in pregledno tekmo. Če je stranski produkt poštene tekme tudi povečevanje poslovnega zemljevida, toliko bolje. Če se v pregledni in pošteni tekmi ne bi povečal pivovarski zemljevid, bi se povečal kak drug zemljevid. Niti ni pomembno, kateri. ☺